

De "moderne danse" omkring år 1900 - Cake-Walk

Af Ole Skov

Jeg vil advare mod, at artiklen er historisk med gamle tekster. Der kan derfor forekomme betegnelser, som nogle ikke vil finde passende i dag.

De forrige artikler omhandlede et tema i Berlingske Tidende i 1913 om "moderne dans" samt en del danselæreres indstilling til disse danse samt om de enkelte moderne danse fra lige efter år 1900 herunder "dyredansene".

En af de første "eksotiske" danse var cake-walk, som kom fra USA's sorte befolkning. Den danses til ragtime musik, så det er en livlig og rytmisk dans. Den omtales nok første gang i Danmark d. 25. august 1900. I avisen "Dannebrog" stod der under afsnittet om underholdning: "Scala: Kun få dage - Dunbar Sisters: Sang, spejl-dans og cake-walk".

Avisen "Dannebrog" d. 25.8.1900.

"The Three Dunbar Sisters" var en amerikansk danse- og sangtrio, som var i København i hele august måned 1900. De kaldtes også "mirror and umbrella dancers" altså spejl- og paraplydansere og var verdensberømte.

De første "hændelser" i notitsen antyder, at der også blev vist film og billeder fra krigen i Kina. Tyskland og mange andre europæiske nationer havde "kolonier" i Kina. Krigen hed Boxeropstanden, hvor oprørsgrupper ville have alle udlændinge ud. Først vist feltmarskal Waldersee's afrejse fra Berlin

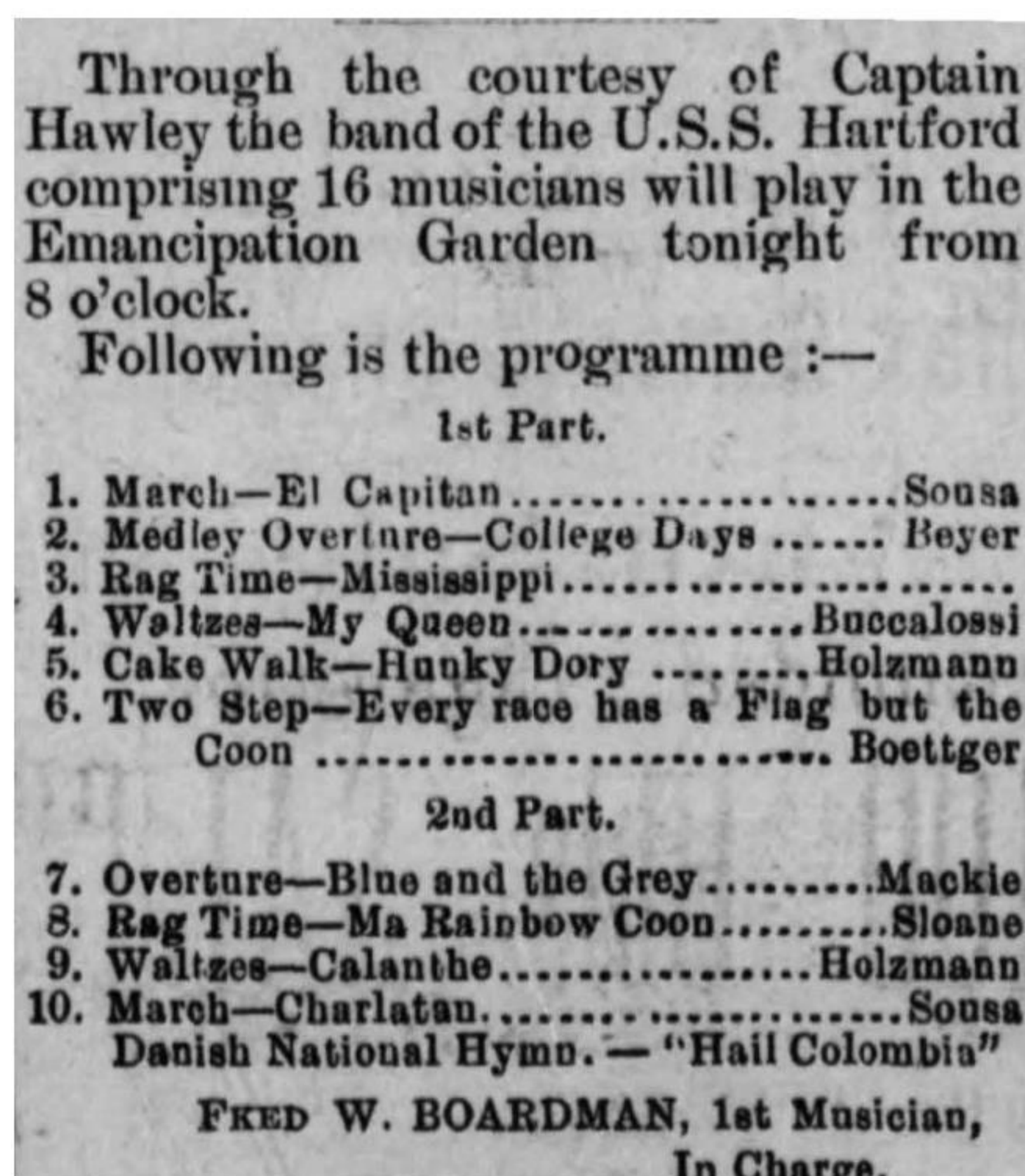
til Kina dernæst "en human kineser" og en tysk soldat på vagt.

"La Scala" var et underholdningsetablisement i København, hvor der var koncertsal, café, restaurant og dans. Det lå lige overfor Tivolis hovedindgang og åbnede i 1882 med navnet "National". Ved åbningen spillede Georg Lumbyes orkester. Den 1.1.1898 skiftede den navn til "La Scala".

Avisen "Fædrelandet" d. 14.1.1882 om åbningen af "National".

I "Saint Thomas Commercial and Shipping Gazette", som var en avis på de Dansk Vestindiske Øer, var der d. 24. oktober 1901 et koncertprogram med

Saint Thomas Commercial and Shipping Gazette d. 24.10.1901.

cake-walk. Koncerten var med et 16 mands orkester fra det amerikanske skib U.S.S. Hartford. Det var et slags skoleskib for den amerikanske flåde og bygget i 1858.

Det var et dampskib med master og sejl. Det var på besøg i Charlotte Amalie på St. Thomas. På koncertprogrammet var cake-walk melodien "Hunky Dory" af Holzmann.

U.S.S. Hartford.

I aviserne var der i marts og april 1903 en hel del indlæg, der omhandlede "cake-walk". I Kolding Folkeblad er der d. 7. januar 1903 en artikel med titlen "En ny Dans". Der var dengang mange aviser som genbrugte artikler fra hinanden, så artiklen blev også trykt i andre aviser:

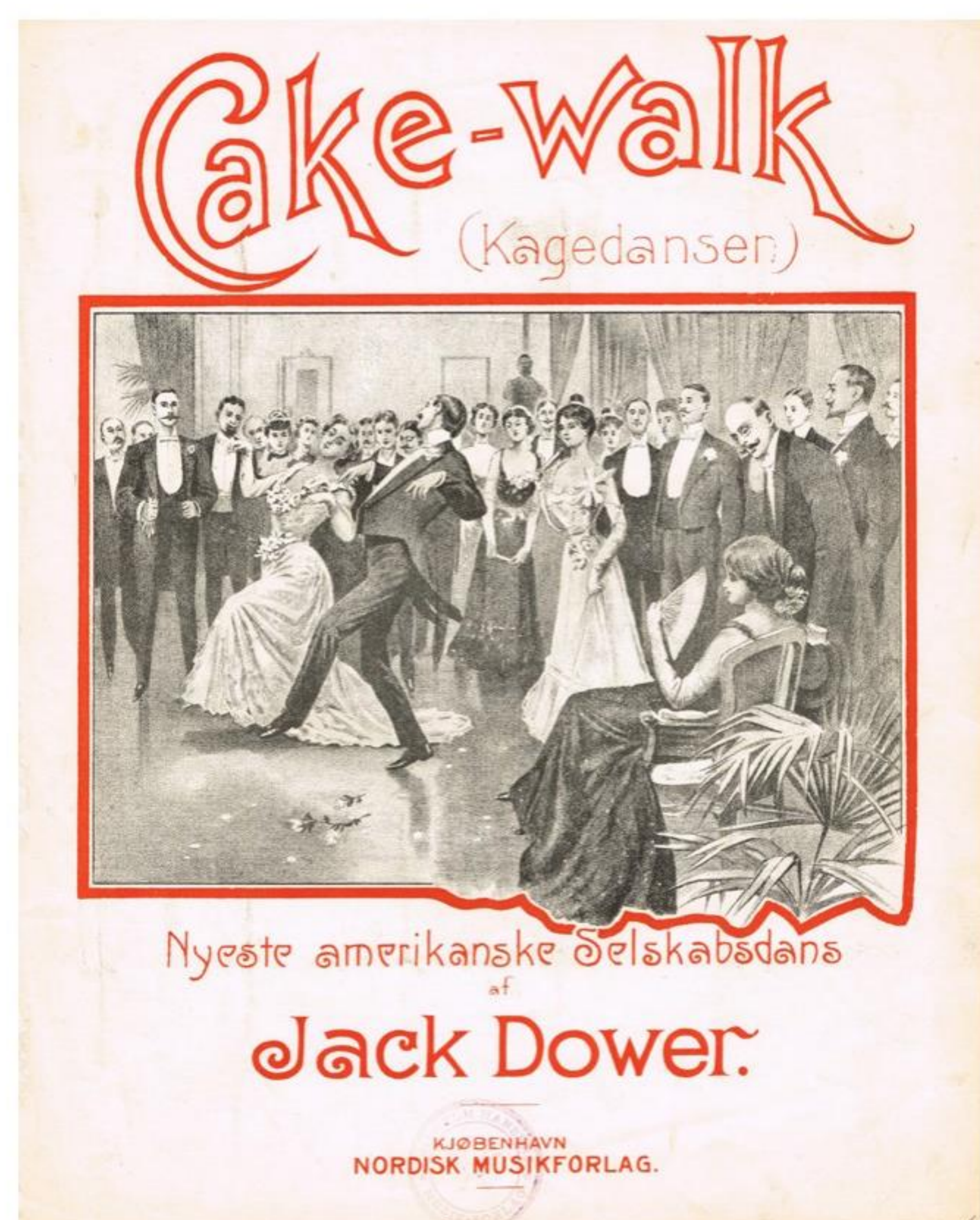
"Kagedansen - the cake-walk - griber mere og mere om sig i Paris. Den danses nu overalt, ikke blot i "Nouveau Cirque" af en negertrup, men i ballokallerne og selv ved det fine selskabs soirée. De parisiske kronikører raser nu til ingen nytte mod denne mani. Lige meget nytter det! Spilles der op til en cake-walk, kan man se de smukkeste og fineste unge piger stille sig op med deres kavalerer, læne overkroppen så langt tilbage som muligt, hæve underarmen i vejret i højde med albuen og løfte knæene skiftevis omtrent som den

øvelse, der hedder knæbøjning. Dette er dansen.

Det ser hæsligt ud, men der har foreløbig ikke vist sig noget lægemiddel mod denne smitte. Og i grunden er det ikke så mærkeligt. Man har de senere år set ballerene fare afsted i en slags travvædeløb, der pyntedes med navnet "Pas de Quatre" og senere "Washington Post", hvor man på den mest smagløse måde stillede op herrerne bag damernes ryg, så man burde være forberedt på niggerdansen. Nogle påstår med hensyn til denne dans's oprindelse, at den skal være et forsøg på at efterligne kænguruernes måde at hoppe på, men den bekendte forfatter Theodor Wolff hævder i en korrespondance i "Berliner Tageblatt", at dette er en bagvaskelse af kænguruen.

Annonce i Berlingske Tidende d. 28.2.1903.

Cake-walk – Nyeste amerikanske selskabsdans – nodeforside 1903.

Kagedansen – dansebeskrivelse 1903.

Skulle dansen komme til os? Vi gyser ved tanken og frygter for, at Prinsesse Alexandrines Kvadrille ikke vil være i stand til at tage kampen op mod den importerede niggerdans".

Dansen var altså ikke kommet rigtigt til Danmark i begyndelsen af 1903. Det varede dog ikke længe.

Den 28. februar annonceres i "Berlingske Tidende", at der var udkommet et nodetryk med cake-walk af Jack Dower. Nodetrykket indeholdt også en beskrivelse af dansen.

Den 3.3.1903 var der i avisen "Dannebrog" en notits om, at Prinsesse Marie ville afholde en soirée d. 11.3.1903 i Odd Fellow Palæet, der tidligere hed Koncertpalæet. Dagen efter soiréen skrev "Socialdemokraten" blandt andet:

"Kage-Dansen" er en amerikansk negerdans, som længe har været moderne i Paris. Pariserne taler ikke om andet end den nye niggerdans. Den er aldeles

ugraciøs og barbarisk, og det er sørgeligt, at amerikanerne skal angive smagen i Paris. Den amerikanske dans vækker i øjeblikket sensation, fordi den i høj grad er et barn af sin tid, af dette nye århundrede.

Vals, galop, française og lanciers var i 1850'ernes stil. Man havde ved småforandringer forsøgt at gøre dem mere overensstemmende med det nye århundredes øvrige åndelige jargon. Disse danse vil nu falde bort, ligesom de havde fortrængt rokoko og empiretidens stilfulde udtryk.

Men hvori består da egentlig Kagedansens kendetegn bortset fra, at den er hæslig og forsøger at ophæve tyngdeloven.

Hoppeprincippet er faldet bort. Man ruller og glider fremover og bagover, man lister sig blødt og stille på tå eller hæl hen over gulvet som en tiger på sit bytte, som en morder på sit offer, som en elsker til sin elskede.

Det er naturligvis ikke sandt, at den er hæslig og ikke graciøs. Det er kun det

uvante og bevidstheden hos folk om, at den kom fra negerne, som var det stygge ved den.

At dansen vil have sin indflydelse på kulturlivet, er sikkert. En af de første og mest påfaldende vil blive at den nødvendiggør ophør med brugen af snøreliv.

Rigtig stemning kom der først, da fru Anna Norrie sang nogle af sine bedste viser. Stemningen holdt sig under den nymodens, af Europa adopterede "Niggerdans" "Cake-walk", der jo unægtelig er hæslig men fremført med en fuldendt ynde af frk. Alma Sommer sammen med en ung balletdanser. Man forlangte den endog gentaget".

Prinsesse Marie (1865-1909).

Prinsesse Marie (1865-1909) var ud af den franske kongeslægt Orléans og født i England. Hun blev i 1885 dansk prinsesse ved at gifte sig med kong Christian d. 9.'s (1818-1906) yngste barn prins Valdemar (1858-1939). Hun var meget folkelig og vellidt i befolkningen. Hun var med i det frivillige brandværn, og hendes mange aftenselskaber havde til formål at skaffe penge til velgørende formål. Hun samlede en masse forfattere, sangere, dansere, kunstnere m.fl., som hver især havde et indslag på aftenen. Soiréen d.

11.3.1903 var for at lokke penge ud af de "højest beskattede". Pengene skulle gå til "Børnesanatoriet i Hellebæk" og

"Skuespillerforeningens Alderdomsfond". Denne aften var nok den første optræden med cake-walk af danskere i Danmark. Alma Sommer havde haft dansen med fra England, selvom den var lige så populær i Paris.

En af kommentarerne i aviser lyder: "Og så den meget omtalte "Kagedans". Den blev danset med meget ynde af frk. Alma Sommer og hr. Einar Jönsson, og den kræver unægtelig, at der danses med megen ynde, hvis dens kænguruagtige bevægelser ikke skal blive kejtede og platte. Som modsætning til "Kagedansen" trådte fru Guldbrandsen og hr. Uhlendorff en gammel fransk gavotte".

Cake-walk blev populær i visse kredse, men som man også kan læse hadet i andre. Langt de fleste omtaler var af negativ karakter, "den hørte ikke hjemme i balsalen". I selve dansen går man med tilbagelænet overkrop i forskellige figurer og med hænderne i vejret. Den var derfor i 1903 indlagt i mange sommerrevyer, cirkusforestillinger, varietéer og teatre i hele landet. Man ville jo være "med på noderne" og havde derfor "kagedansen" på programmet. En annonce for "Røde Kros Varietéteater" i "Socialdemokraten" d. 1.4.1903 omtaler, at Kagedansen udføres af hele personalet.

Røde Kros Varietéteater.
 Kl. 8: En dygtig Læge. Fra Skovshoved.
 Kagedansen udføres af hele Personalet.
 Svigermor klarer det. Frk. Doris
 Sundstrøm. Sidste Uge: Winter-
 revuen 1903.

"Socialdemokraten" d. 1.4.1903

Randers Teater havde d. 5.4.1903 om aftenen 2 stykker efter hinanden på programmet. Mellemakten var "Kagedansen". Det var ligesådan på teateret i Fredericia, hvor man d. 18.4 spillede sæsonens sidste forestilling med Ålborg Teaters gæstetrup, der som slutning dansede: "Cake-walk" den ægte amerikanske "Kagedans" til musik af Kerry Miller. Tag billetter i tide! Overalt udsolgt hus til "Kagedansen".

Kagedans

De tyske Danselærere har paa deres aarlige Generalforsamling i Dresden udtalt en harmfuld Protest mod cake-walk, der er „en abeaftig og uanstændig Dans, som ingen Danselærer med Agtelse for sit Kald kan tillade at blive danset“.

Den 5.8 skriver Randers Amtsavis: "De tyske danselærere har på deres årlige generalforsamling i Dresden udtalt en harmfuld protest mod cake-walk, der er "en abeaftig og uanstændig dans, som ingen danselærer med agtelse for sit kald kan tillade at blive danset".

Samme artikel var i Aalborg Amtstidende med tilføjelsen: Hvad siger frk. Schjellerup?

Agnes Schjellerup (1864-1953) var en kendt danselærer i Nordjylland med danseskole i Ålborg. Hun har sikkert også løftet øjenbrynene over denne dans. Hun var af "den gamle skole" og benyttede også folkedanse i sit repertoire.

Agnes Schjellerup i 1881.

Saaftremt et tilstrækkeligt Antal Deltagere tegner sig, agter
Fru Agnes Nyrop,
 Dønsøriade ved det kgl. Theater,
 i Tidsrummet 12te Juni—12te August
 at give
Undervisning i Dans.
 Denne vil foruden de sædvanlige
 Selskabsdansen omfatte Menuet, Prince
 Imperiale, Prinsesse Alexandrines Kva-
 drille og Cake Walk, og vil finde Sted
 2 Timer 2 Gange ugentlig. Honoraret,
 som erlægges ved Indtegningsn, er 20
 Kr. pr. Deltager. Tegningaliste er ind-
 til den 26de Maj fremlagt i F. Rybner
 Petersens Boghandel. (5359)

Aarhus Stiftstidende d. 21.5.1903.

Man ser tydeligt på nogle annoncer, at etablerede danselærere tog cake-walk med på programmet. Her tilbyder Agnes Nyrop i Århus at holde kursus i Menuet, Prince Imperial, Prinsesse Alexandrine Kvadrille samt Cake-Walk.

I Frankrig var der også delte meninger om cake-walk. Eugène Giraudet, den berømte franske danselærer, som jeg tidligere har skrevet om, lavede en "Cake-Walk de Salon". Altså en variant der var bedre egnet til balsalen. Den udkom 1.1.1903 med musik af Roger de Beaumercy. Giraudet havde taget den originale dans med dansetrin og figurer og skriver "udførelsen er blødgjort på

en måde, så man ikke blev til grin ved at danse dansen".

Dansen var så populær i Frankrig, at der kom en hel serie med postkort, med de enkelte figurer i dansen. Her er de 2 første figurer. Det ene afsendt 4. november 1903 fra Paris.

Første lektion L'Entrée (indledning).

Der var i 1903-04 megen omtale af kagedansen, men i de efterfølgende år forsvandt den helt fra repertoireet i Danmark. I bogen "Moderne Dans" fra 1914 er den sågar ikke med, selvom de fleste andre danse fra perioden 1900-1914 er nævnt.

Der blev også lavet flere Cake-Walk Quadriller. En af disse er fra 1899 og koreograferet af professor A. C. Wirth fra Milwaukee i USA. Den er "en grille fra det folkelige samfund" og publiceret i hans "Quadrille Call Book" fra Chicago i 1902. Se den morsomme kvadrille på youtube:
<https://www.youtube.com/watch?v=y0Yy4KRmSVQ>
 Eller slå "cakewalk" op og se mange flere fine danseudførelser og god musik.

Til cake-walk var der mange melodier, hvoraf nogle stadigvæk blev spillet i

Cake-Walk de Salon, Paris 1903.

Anden lektion La Poursuite (forfølgelsen).

Statsradiofonien helt op i slutningen af 1920'erne. Det var nok fordi, at det var god musik. Selvom dansen ikke blev anvendt mere, overlevede nogle af melodierne til vore dage. En af dem er "Golliwogg's Cakewalk" fra "Children's Corner", der er en pianosuite fra 1906-08. Den er komponeret af Claude Debussy (1862-1918).

Den findes på "youtube" i en indspilning fra 1913, hvor Debussy selv spiller, men søg selv efter andre indspilninger af cake-walk musik.

<https://www.youtube.com/watch?v=XMrdhgWR9Zk>

Claude Debussy (1862-1918).

Vil I se, hvordan cake-walk blev danset i 1903, så findes der fine stumfilm på "Library of Congress" i USA: <https://www.youtube.com/watch?v=QifiyNm6jG4> og som comedy cake-walk <https://www.youtube.com/watch?v=OQVLuR7jj8Q>

Hvorfor hed dansen cake-walk eller kagedansen?

Lolland-Falsters Tidende skriver om dette d. 23.7.1903: "Ved negrenes bryllupper dansedes cake-walk, så det stod om ørene på én. Det par, der var i stand til at udfolde den mest sindssvage komik, og i det hele taget bedst efterligner kænguruspring, får af brudeparret udleveret en overnaturlig stor kage, deraf navnet. Der er lavet noget om på dansen og komponeret forskellige melodier til den, men dansen har dog beholdt sit præg som komisk, selv om det eneste oprindelige er armenes ejendommelige hængende kænguruagtige stilling".

De væsentligste kilder:

Aviser på Statsbiblioteket i Århus.

Wikipedia.en.

Nodetryk, postkort og bøger, Ole Skov's samling.

Foto af prinsesse Marie, det kgl. bibliotek.

Foto af Agnes Schjellerup, Ålborg Stadsarkiv.